

CIOOS

Specialisatie Opleiding
Stottertherapie

Stottertherapie voor volwassenen

dr. Ronny Boey

Inhoud

- Verschijnselen van stotteren en problematiek
- Kenmerken van de behandeling bij volwassenen
- Modules en fases
 - Cognitieve herstructurering
 - **Emotionele training**
 - Vaardigheidstraining

Deel 3: Emotionele training

p. 180-201

- Emotionele gedragscomponent gerelateerd aan stotteren
- Emotie als uitlokkende factor

Oefeningen

- Opdrachten:
 - ▶ zoek emotionele aspecten op gerelateerd aan stotteren (p. 53-69).
 - ▶ Zoek dergelijke voorbeelden op in de casusbeschrijvingen (p. 72-79).
 - ▶ Welke interventies zijn gericht op de emotionele component van stotteren? (p. 127-129)

Begrippen

- **Sensitisatie**
 - is het gevoeliger worden aan een prikkel (CS-CR)
 - ref. leerprocessen en neurale mechanismen
- **Desensitisatie**
 - is het minder gevoelig worden aan een prikkel (CS-CR)
 - ref. leerprocessen en neurale mechanismen

Methoden

- **Adaptatie**

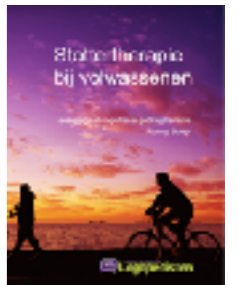
- Wat is adaptatie?
- Hoe doet het zich voor in stottertherapie bij volwassenen?

p. 181-182

- **Contraconditionering**

- Wat is contraconditionering?
- Welke leerprocessen dragen er toe bij ?

p. 112-118

- Oefeningen:
geef voorbeelden van mogelijke adaptatie en van contraconditionering voor gesensitiseerde geconditioneerde emotionele gedragscomponenten bij stotterende volwassenen

Kenmerken van contraconditionering

p. 182-189

- **1° Taxatie**

- herneem een voorbeeld van een emotionele responscomponent gerelateerd aan stotteren bij volwassenen
- beschrijf het in gedragstherapeutische termen
 - S'en (UCS, CS)
 - R'en (UCR, CR)
 - inwendige representatie (UCS-UCR-representatie, referentiële relatie)
 - sequentiële relatie

p. 182

Kenmerken van contraconditionering

- **2° Contraconditionerende stimuli in therapie**
 - inhibitoire stimuli
 - benoem voor verschillende geconditioneerde CR'en mogelijke inhibitoire stimuli
 - beschrijf hoe de inhibitoire of contraconditionerende stimuli kunnen worden gerealiseerd (in therapie en daarbuiten)
 - beschrijf in gedragtherapeutische termen

p. 182-183

Kenmerken van contraconditionering

- **3° Hiërarchieën in therapie**
 - de aard van een hiërarchie voor desensitisatie
 - is een hiërarchie noodzakelijk?
 - het nut van hiërarchieën (motivator, faciliterend)

p. 182-183

Oefeningen

- stel een hiërarchie op voor:
 - ▶ spreken in het openbaar
 - ▶ telefoneren
 - ▶ vrees voor blokkeringen op klinkers

Kenmerken van contraconditionering

- **4° Tekens van sensitisatie en desensitisatie**
- **Tekens van sensitisatie tijdens spreken gerelateerd aan stotteren:** p. 184-185
 - spreekvrees, schaamte, frustratie, ergernis, hulpeloosheid...
geconditioneerd op een klank, een woordkenmerk, een kenmerk van een situatie (bv. groep), een luisteraarkenmerk...
 - observerbare tekens: rood worden, zweten, trillen, ogen opensperren, toonhoogtestijging, spanning in articulatoren of stem...
- **Tekens van sensitisatie tijdens oefeningen:**
 - aarzelen, niet uitvoeren, kort van duur, stemwijziging weggijken, stottergedragingen vertonen (geautomatiseerd uitgelokt), weerstand vertonen, maar ook overdreven (lachwekkend) uitvoeren van (pseudo)-stotteren...

Kenmerken van contraconditionering

- **Tekens van desensitisatie tijdens spreken gerelateerd aan stotteren:**
 - minder intens of afwezig zijn van tekens van sensitiviteit
 - openlijk spreken en aangaan van spreeksituaties
- **Tekens van desensitisatie tijdens oefeningen:**
 - controle beginnen krijgen over sensitieve gedragsketens, aanvatten van de oefeningen, bijdragen tot het opstellen van hiërarchieën om te oefenen
 - durven uitvoeren, met de vereiste kenmerken van duur, spanning..., met aankijken, zonder stottergedragingen uit te lokken, zonder weerstand noch overdrijving...
 - stottermomenten wijzigen, vermijdingse, uitstel- en startgedragingen verminderen (openlijker praten), minder gespannen attitude vertonen...

Kenmerken van contraconditionering

- **5° Pseudostotteren**

- Wat is pseudostotteren?
- Waarom wordt het gebruikt? Welke indicaties zijn er?
- Wat is misbruik van pseudostotteren?
 - voorbeelden van patiënten
 - voorbeelden in therapie

p. 185-186

Oefeningen

- Opdracht: bedenk een oefening voor desensitisatie waar pseudostotteren wordt toegepast:
 - ▶ voor hulpeloosheid bij stemblokkeringen
 - ▶ voor vrees bij blokkeringen van stopconsonanten
 - ▶ voor luisteraarreacties

Kenmerken van contraconditionering

- **6° Humor**

- voorwaarden voor humor als contraconditioner
- wijze van toepassen van humor (zinssneden, uitdrukking, paradoxale uitdrukkingen, tekeningen...)

p.186-187

Oefeningen

- Opdracht: bedenk een oefening voor desensitisatie met pseudostotteren waar humor als contraconditioner wordt toegepast.
- Voer uit in rollenspel.

Kenmerken van contraconditionering

- **8° Andere technieken om te contraconditioneren**

- algehele relaxatie
 - principe en historiek (Wolpe)
 - suggestieve relaxatie van Schulz (1964)
 - progressie relaxatie of spierontspanning van Jacobson
 - korte relaxatietechniek
 - toepassingen in stottertherapie (vb. Demosthenesvereniging)
- suggestieve technieken (yoga, mindfulness, wellness, balneotherapie, muziek/geluiden voor relaxatie ‘deep sleep’, ‘forest’...)

p.187

Kenmerken van contraconditionering

- **9° Motiveren en verantwoord**

- motiveren door doelstellingen voor te houden i.v.m. wijzigingen van spreekgedrag
- cognitieve technieken: inzichtelijk leren
 - ▶ opbouwen van gedragsschema dat oorspronkelijke conditionering laat zien (bv. spreekvrees, schaamte, hulpeloosheid...)
 - ▶ laten inzien van 'tegenwerkende' condities
- telkens verantwoord van een oefening of een volgende stap van het desensitiseren
- condities van oefenen duidelijk stellen (wat wel, wat niet, omstandigheden...)
- modeling door de therapeut!

p.188

Kenmerken van contraconditionering

- **10° Ethiek en patiëntveiligheid**

- patiënt geen nadeel berokkenen
- patiënt niet moreel verzwakken
- patiënt niet overmatig frustreren bv. door te verregaande doelstellingen te kiezen
- opgelet met sociale wenselijk gedrag van patiënten
- opgelet met misbruik van de oefeningen door ‘agressief’ gedrag van de patiënt tegenover een luisteraar (cfr. pseudostotteren)
- ref. ethische en deontologische code VVL

p.189

Gebruikelijke emotionele responsen

- Spreekvrees
- Schaamte
- Hulpeloosheid
- Ergernis

p.189-198

Oefeningen

- Oefeningen:
 - ▶ lees de voorbeelden van desensitisatie-oefeningen voor een gebruikelijke emotionele respons
 - ▶ maak zelf een andere desensitisatie-oefening voor dezelfde gebruikelijke emotionele respons

Gebruikelijke emotionele responsen

- Andere emoties
 - zelfzekerheid/assertiviteit
 - competentiegevoel
 - relaxatie

p.198-200

Oefeningen

- Oefeningen:
 - ▶ lees de voorbeelden van desensitisatie-oefeningen met assertiviteit of competentiegevoel als gebruikelijke emotionele respons
 - ▶ maak zelf een andere desensitisatie-oefening met assertiviteit of competentiegevoel